

3.1.A. ZUIVEL, LESACTIVITEITEN (LA)

LA ZUIVEL:

Praatplaat: landbouwlandschap Kempen en Maasland

suggesties voor opdrachten/info/
uitstappen bij deze praatplaat:

E.T: 1.3 / 1.4 / 1.5 / 1.6 / 1.7 /
1.12 / 1.13 / 1.16 / 1.24 / 1.25 /
1.26 / 2.2 / 2.5 / 2.6 / 2.7 / 2.8 /
2.10 / 2.17 / 2.18 / 3.2 / 5.8 / 5.9 /
6.1 / 6.3 / 6.5 / 6.7 / 6.10

eerste graad en tweede graad:

- Bespreek welke dieren, landbouwmachines, gebouwen, landschapselementen je ziet op de plaat - welke plek lijkt op waar jij woont? - Zijn er dingen die je herkent?
- Klik op het melkveebedrijf (cirkel 1) en bespreek hoe de stal er van binnen uitziet.

tweede graad en derde graad:

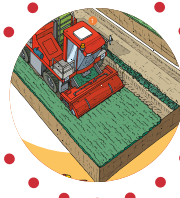
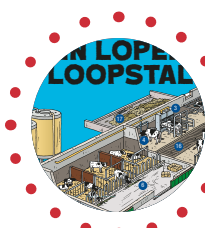
- Wat staat er op de velden? Kunnen de leerlingen de gewassen herkennen?
- Klik op de groentevelden (cirkel 4)
- Klik op de industriële gebouwen van de veiling (cirkel 2). De plaat 'Race naar de klok' verschijnt en geeft meer uitleg over de werking van een veiling.
- Klik op het groenteverwerkend bedrijf (cirkel 3) en de plaat 'Samen, extra fijn' verschijnt en geeft uitleg over hoe erwten en worteltjes samen in een bokaal eindigen.
- Bezoek een veiling of afdeling van de veiling (Maaseik)
- Je kan aan de hand van deze plaat het ook hebben over: recreatie en mobiliteit op het platteland, de indeling van het landschap (inleiding tot ruimtelijke ordening), de invloed van de mens op het landschap, transport door het landschap, ...

- Projecteer het landschap op het digibord en geef je leerlingen een half uur de kans om iets te schrijven over wat ze zien gebeuren op de tekening. Ze mogen zich concentreren op één bepaald deel.
- Duid met de digitale pen enkele items op de plaat aan waar de leerlingen in twee à drie zinnen iets moeten over opschrijven of vertellen.
- De leerlingen schrijven een opstel over iets wat er gebeurt in dit landschap: ze mogen namen geven aan plekken of gebouwen op de plaat, ze mogen personage(s) verzinnen die hierin van alles beleven of de leerkracht geeft aan welke personages er in het verhaal moeten verschijnen.
- Een inspirerende plek in de buurt van de school die lijkt op een plek op deze plaat? Een geslaagd verhaal kan nagespeeld worden op deze plek...

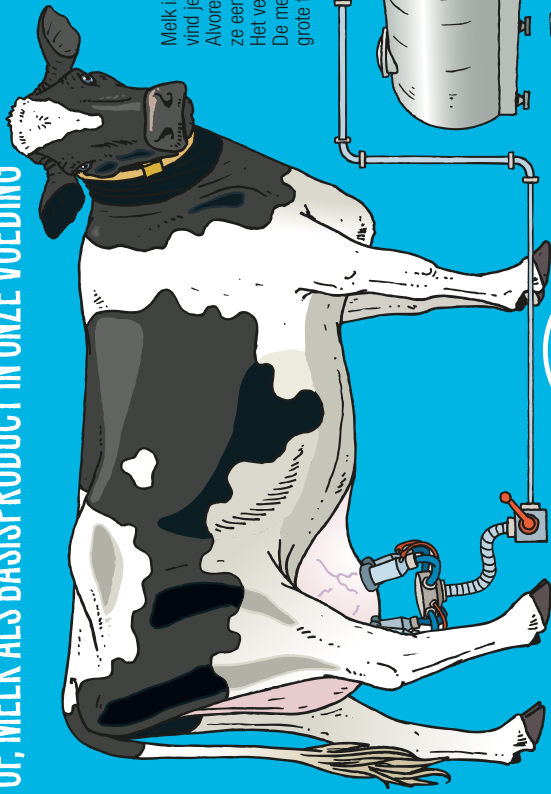
DIGI-VERRIJINGEN:

- Plaat "Gaan koeien lopen uit een open loopstal" (cirkel 1)
- Plaat "Race naar de klok" (cirkel 2)
- Plaat "samen extra fijn" (cirkel 3)
- Plaat "waterwinning uit de Maasplassen" (berekening van groentevelden) (cirkel 4)
- Film groenteveiling

VAN KOE TOT KOELKAST!

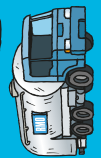
OF, MELK ALS BASISPRODUCT IN ONZE VOEDING

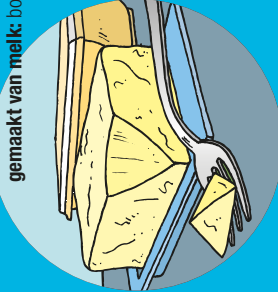
Melk is gezond maar bewaart niet lang. Daarom vind je melk en veel melkproducten in de koelkast. Alvorens echter melk in je koelkast belandt moet ze een lange weg afleggen. Het verhaal begint bij een koe die gemolken wordt. De melk wordt via leidingen van de melkstal naar een grote tank gepompt in het melkhuis.

Die vrachtwagens brengen de melk naar de zuivelfabriek waar ze eerst grondig wordt onderzocht. Die controle bepaalt of de melk goed is voor consumptie en welke prijs de melkveehouder er voor krijgt. In de zuivelfabriek ondergaat de melk dan enkele bewerkingen, vooral om ze langer te bewaren.

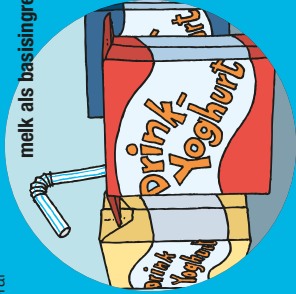
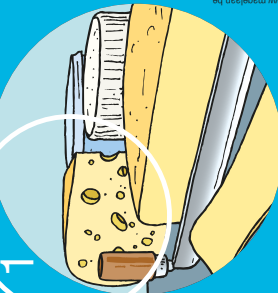
Daar wordt ze snel afgekoeld en kort bewaard tot de RMO-wagen (Rijdende Melk Ontvangst) de melk komt ophalen.

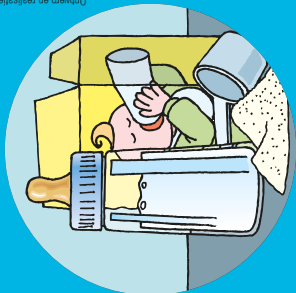
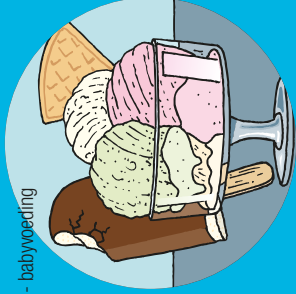
gemaakt van melk: boter - room - kaas

1

melk als basisingredient: drinkyoghurt - roomijs - babyvoeding

Plattelandsklassen
altijd iets te beleven

LA ZUIVEL:

Praatplaat:

Van koe tot koelkast!

Suggesties voor lesactiviteiten, info, uitstappen

E.T: 1.6 / 1.17 / 1.19 / 1.24 /
1.25 / 1.26 / 2.2 / 2.4 / 2.5 / 2.7 /
2.8 / 2.17 / 4.2 / 4.5 / 7

eerste graad

- Laat kinderen aanduiden op de praatplaat welke eindproducten ze superlekker vinden. Welk product wordt het meest gekozen? In welke groep bevinden zich de meest gekozen producten? (melk, bewerkte melk, ...)
- Smoothie maken op basis van yoghurt en fruit
- Van melk yoghurt/kefir maken (met o.a. yoghurtbloemetjes)
- Fruitige melk maken: <http://spelendb.nettools.be/>
- Pannenkoekenspeurtocht, opdrachten uitvoeren en op zoek gaan naar ingrediënten (beschreven in Draaiboek Smaakparadijs, uitgegeven door Plattelandsklassen vzw)
- Bezoek een melkveebedrijf in je buurt (Boeren met Klasse)
- Kijk op www.lessenpakket.be bij zuivel
- Bezoek Bazaar Kastaar (zuivel)

tweede graad:

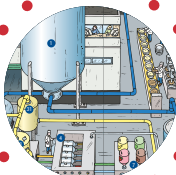
- Bespreking van de praatplaat: welke soorten drinkmelk bestaan er allemaal (doe dit eventueel aan de hand van verschillende melkverpakkingen)? Welke bewerkingen gaan aan de verpakking vooraf?
- Leerlingen schrijven een passende zin bij elk prentje op de plaat
- Pudding maken met melk
- Identiteitskaart maken van een koe
- Gedicht 'Koetje Tiramisu': <http://spelendb.nettools.be/>
- Kijk op www.lessenpakket.be bij zuivel
- Bezoek Bazaar Kastaar in de Breugelhoeve in Peer (zuivel)

derde graad

- Bespreking van de praatplaat: welke soorten drinkmelk bestaan er allemaal (doe dit eventueel aan de hand van verschillende melkverpakkingen)? Welke bewerkingen gaan aan de verpakking vooraf? Wat betekent pasteuriseren, homogeniseren, UHT, AA(A) - melk, ...? Wat is boter, yoghurt en karnemelk juist? ...
- Maken van pannenkoekendeeg voor de hele school
- Maken van quiche met prei (+ room en eieren)
- Bezoek aan een ambachtelijke kaasmakerij (*Catharinadaal*)
- Zoek een kaassoort bij elke letter van het alfabet
- Gedicht 'Fromagerie': zie p. 142
- Kijk op www.grasspriet.be: *grasspriet 1 de koe, grasspriet 20 duurzame voeding - in grasspriet 7 'zuivelverwerking' onder schema zuivelverwerking wordt de plaat 'Van melk tot iets voor elk' besproken (techniek)*
- Kijk op www.lessenpakket.be bij zuivel

DIGI-VERRIJINGEN:

- *Plaat kaasmaken (cirkel 1)*
- *Schema 'Van melk tot iets voor elk' (cirkel 2)*

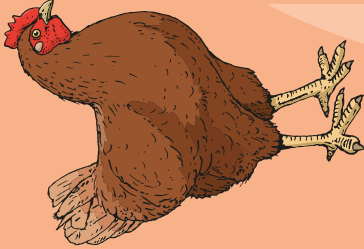

TIK 'N EITJE!

HET LEVEN IN EEN SCHARRELKIPPENSTAL

Op dit professionele legkippenbedrijf vind je bruine hennen die uitbinken in legvermogen. Als ze 17 weken oud zijn, komen ze op het bedrijf. Zo'n drie weken later, op 20 weken, beginnen ze eieren te leggen. Eieren hoeven niet bevrucht te zijn om gelegd te worden.

Tijdens hun leven in de stal legt elke kip ongeveer 330 eieren. Na een verblijf daar van 60 weken vermindert de leg en worden de kippen geslacht als soepkip. De pluimveehouder heeft daarna drie weken om de stallen grondig te kuisen en te ontsmetten.

Een leven in cijfers

één kip legt:
330 eieren x ± 62 gram per ei = ±20 kg eieren

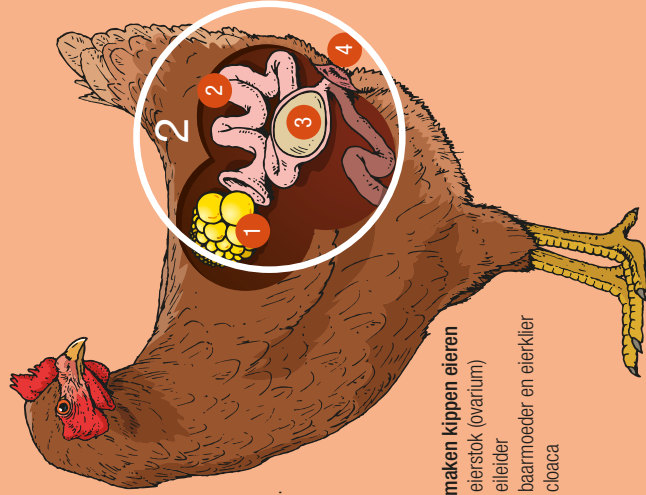
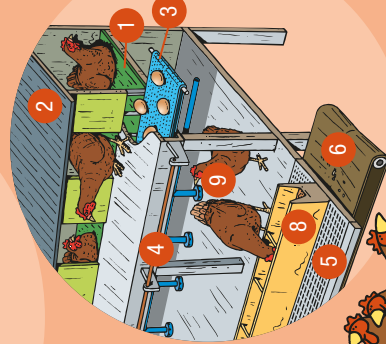
één kip eet:
125 gram per dag x ± 400 dagen = ±50 kg

één kip drinkt:
0,2 liter per dag x ± 400 dagen = ±80 liter

In deze kippenstal zitten 30 000 kippen.
Dit betekent per cyclus:

330 x 30 000 = 9 900 000 eieren
30 000 x 20 kg eieren per kip = 600 000 kg (= 600 ton)

Dit betekent ook voor de productie van één ei:
0,150 kg voedsel en 0,240 liter water

Zo maken kippen eieren

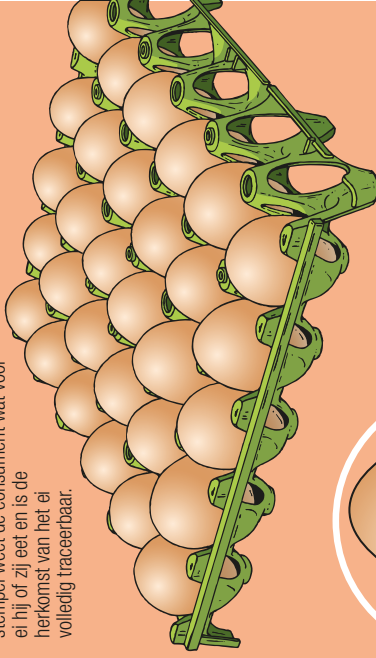
- ① eierstok (ovarium)
- ② eileider
- ③ baarmoeder en eierklier
- ④ cloaca

De stal

De scharrekippen zitten in een volièresstal met 3 tot 4 lagen. Een scharrel-volièresstal moet voldoen aan Europese voorschriften. Er zitten maximum 9 kippen per m². De kunststofmatjes ① liggen schuin in de (verplichte) legnesten ②, zodat de eieren traag naar een transportband ③ rollen. Er zijn zitstokken aanwezig ④. De mest valt door een roostervloer ⑤, wordt afgevoerd met een loopband ⑥ en wordt gedroogd met droge lucht ⑦. Eten vinden ze in de voedergoten ⑧ en drinken kunnen ze aan de drinkknipfels ⑨. De ventilatoren ⑩ achteraan in de stal zuigen verse buitenlucht in de stal door de luchtinlaatventielen ⑪. De volledige vloer is scharrelruimte.

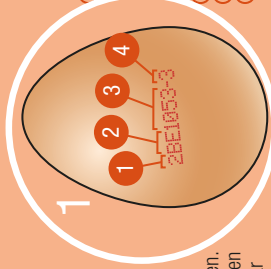
Eieren rapen?

De kakelverse eieren rollen langs de eiertransportband naar een machine die de eieren in trays van 30 verpakt. De tray vermeldt de verpakkingsdatum. In de machine krijgt elk ei een codestempel. Met deze stempel weet de consument wat voor ei hij of zij eet en is de herkomst van het ei volledig traceerbaar.

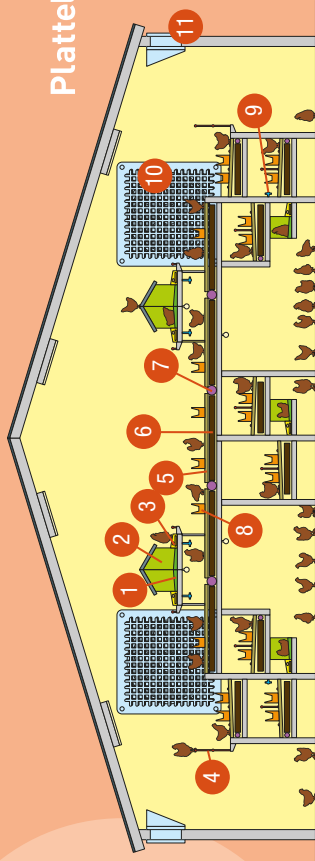
Eiercode

- ① soort bedrijf
- 0 = biologische eieren
- 1 = vrije uitloop
- 2 = scharrekippen
- 3 = kooi-eieren
- ② land van herkomst (BE = België)
- ③ nummer van het bedrijf
- ④ nummer van de stal op het bedrijf

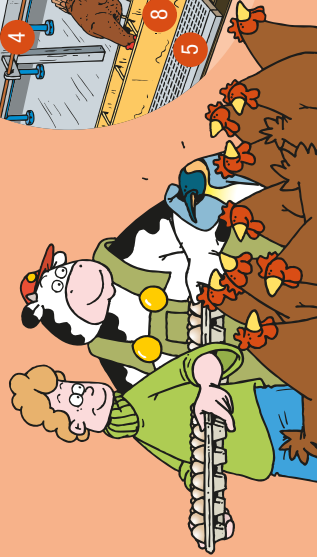
Controle

Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (het F.A.V.V.) voert regelmatig controles uit: onder andere op de aanwezigheid van de salmonellabacterie en het gebruik van verboden producten.

Plattelandsklassen

altijd iets te beleven

LA ZUIVEL:

Praatplaat:

Tik 'n eitje!

suggesties voor opdrachten/info bij deze praatplaat

E.T: 1.6 / 1.8 / 1.9 / 1.13 / 1.14 / 1.15 / 1.17 / 1.19 / 1.22 / 1.23 / 1.24 / 1.26 / 2.2 / 2.6 / 2.7 / 2.8 / 2.16 / 2.17 / 2.18 / 3.2 / 3.4 / 3.7 / 4.2 / 4.5 / 5.1 / 7

eerste graad

- Eieren klutsen en omelet bakken voor de lunch
- Eieren versieren met fijne washi-tape
- Reuzeneieren maken: <http://spelendb.nettools.be/>
- Kijken naar filmpje 'kuiken uit een ei' (Kip en Ei) op www.schooltv.nl
- Maken van een kippenmasker: <http://spelendb.nettools.be/>
- Een fop-ei maken: <http://spelendb.nettools.be/>
- Liedje 'Tik, tik, tik': <http://spelendb.nettools.be/>
- Kijk op www.lessenpakket.be bij kip en ei

tweede graad:

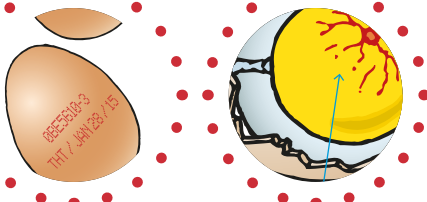
- Bespreek de praatplaat: ga, aan de hand van de tekening van de kip, na welke weg het ei aflegt.
- Eieren vullen als aperitiefhapje of voor bij slaatje
- Eieren versieren met decoupage (servetten en vernislijm)
- Tekenen van het stripverhaal: <http://spelendb.nettools.be/>
- Quiz kip, ei, kuiken: <http://spelendb.nettools.be/>
- Maak een 'rocking chick': p. 134
- Kijk op www.lessenpakket.be bij kip en ei
- Zelf kippen verzorgen in de schooltuin

derde graad:

- Bij de praatplaat: een eicel met een voltooide dooier verlaat de eierstok naar de eileider - na een paring zitten er zaadjes aan de bovenkant van de eileider zodat het ei bevrucht raakt (indien geen paring, komt er ook geen kuiken), eens in de eileider krijgt de dooier twee sterke vliezen rondom, twee hagelsnoeren houden dooier op z'n plaats - de dooervliezen dikken in en vullen zich met water en zouten, de laatste 14 uur gebeurt de schaalvorming. Na ongeveer 25 uur komt het ei uit de cloaca.
- De nummertjes bij de stalonderdelen worden afgeplakt en de leerlingen zetten er de juiste naam bij.
- Interview met een kippenkweker naspelen op basis van de gegevens op de praatplaat
- Maak het werkblad over de delen van het ei op p.63
- Eieren versieren
- Invullen van de geheime codes op basis van de praatplaat: zie werkblad p. 66
- Bezoek aan een pluimveebedrijf (legkippen), zie www.limburg.be/boerenmetklasse
- Gedichtje 'Heel even deed het pijn', p. 141
- Kijk op www.lessenpakket.be bij kip en ei

DIGI-VERRIJINGEN:

- *Werkblad geheime code (zie ook p 66) (cirkel 1)*
- *Werkblad delen van een ei (zie ook p 63) (cirkel 2)*

Prehistorie/Oudste tijden
Tijd van de zwerfende mens (tot 8000 v. Chr.) & tijd van de eerste landbouwers (tot 3000 v. Chr.)

1

Een pot vol informatie
16.000
Eerste domesticatie van wild dier: de grijze wolf in Europa en Azië.

Leven als een Robinson
(voor -10.000)
De jagerente hebben verzamelen: schors, bessen, wortels, eieren en eetbare padden. Sommige wilden ze uitdienen aanplanten door roedelen. Ook meelwormen of geroosterde spinnen luiden de vooruitgang aan: dat de mens jagen en vissen niet nodig heeft om te overleven. Met vullingen bewerkte hij (veel en) huiden. Dit bewerkte maakte hij lichte jagers- en verzamelaarszakken vervaardigen als de omvangrijke garen vlecht met garen, als het seizoen verandert of als de vlucht zich verplaatst.

2

Van wild dier naar huisdier
8.000
Dit is het begin van het landbouw. Het was niet om te eten, maar om te verzamelen. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers.

Uitstijf, harde tijd
14.000
Een boerderij met een molen, graan en kleine strotten waar de hakenbaer, de manneke, het reuzenbeest en de walrusse eendvogel leven. In 14.000 begon de ijstijd op zijn einde. Het was een harde tijd. De voorbode van een open besland. Het was een harde tijd. De voorbode van een open besland.

3

Wieg van de westerse beschaving staat in het (Midden-) Oosten
10.000
In de rivierdelta van de Nijl, de Eufraat en de Tigris (Mesopotamië) ontstonden de eerste landbouwmaatschappijen. Graanproductie gaat hand in hand met de groei van de bevolking. Mensen kweekten ook vee: schape, geit, varkens en rund. Ze verbruiken met hun kudde van vee. Het was een harde tijd. De voorbode van een open besland.

4

Bankersmakers in onze streken
5.000 tot 4.900
De eerste bankersmakers, die zich op de voorbode van de landbouw in het Midden-Oosten. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers.

Eerste dorpen
9.400 tot 3.400
Guanhock in Centraal-Taiwanë was een van de eerste dorpen in China. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers. Het was om te verzamelen, zoals de eerste landbouwers.

De Yangshao-cultuur
7.000 tot 5.000
Gedurende deze tijd werd de eerste geschiedkundige periode de veld van de Gao-Baïen die werden toegevoegd aan het veld van de Yangshao-cultuur.

Plattelandsklassen
afliep met de landbouw

Prehistorie/Oudste tijden

Tijd van de zwerfende mens (tot 8000 v. Chr.) & tijd van de eerste landbouwers (tot 3000 v. Chr.)

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 1:

Tijdsband veeteelt Prehistorie en Oudste tijden

Tijd van de zwervende mens en de eerste landbouwers

Suggesties voor lesactiviteiten, info, uitstap

E.T: 1.3 / 1.4 / 1.5 / 1.6 / 1.7 /
1.12 / 1.14 / 1.16 / 1.25 / 2.3 /
2.5 / 2.6 / 2.17 / 2.18 / 3.1 / 3.7 /
4.1 / 4.8 / 5.6 / 5.7 / 5.9 / 5.10 /
6.11 / 7

tweede en derde graad:

- Een onderzoek naar lang vervlogen tijden (archeologie en paleontologie) heeft iets van detective - werk of een geheime code kraken. Het is makkelijk om kinderen hun belangstelling daarvoor te wekken. Vuurstenen (silex) waren belangrijk om gebruiksvoorwerpen en vuur mee te maken. In Spiennes, Riemst, de Voerstreek en Nederlands Limburg zijn nog restanten van mijnen te vinden. 5000 jaar voor onze jaartelling leefden de eerste boeren (bandkeramiekers) reeds in onze streek.
- Bezoek aan en verhaal over de vuursteenmijn in Rijckholt bij Maastricht (Nederland)
www.vuursteenmijn.nl
- Bezoek aan Gallo - Romeins museum Tongeren: permanente tentoonstelling en atelier met als thema: Oermens
- Bezoek aan de www.ijzertijdboerderij.nl/ (bij Tilburg)
- Regionaal Archeologisch Museum - Maaseik
- Introductie in de archeologie met schervenatelier in nagebootst grondonderzoek: met lepel en kwast blootleggen van (pot, keramiek-) scherven, noteren van de juiste vindplaats (raster-aanduiding juiste vak), zeven, wassen en puzzelen tot de oorspronkelijke pot/schotel
- Voor filmpjes over leven in de steentijd kijk op www.schooltv.nl
- Lees de tekst over Oek, Yok en Joran (~~p. 38~~) - door op de cirkels te klikken komt de tekst tevoorschijn
- Lees de tekst 'Is Puk een wolf' op p. 40, over domesticatie van dieren
- Lees de tekst 'Siee Krath' over de domesticatie van een paard op <http://www.grasspriet.be/14Paarddeel3.pdf> of klik op cirkel 4

DIGI-VERRIJINGEN:

- *Tekst: Zwervende mens OEK (Cirkel 1)*
- *tekst: Jager/verzamelaar YOK (cirkel 2)*
- *Tekst: Eerste boer JORAN (cirkel 3)*
- *Tekst: Siee Krath (cirkel 4)*

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.

-3000 tot -1700 De mysterieuze harappacultuur
In Pakistan versstaat in de 19e eeuw de 'vallei van de Indus' een welk apokenuise zedige gesuonduur met. Het hog tuit ontdekt. In 1922 ontdekte de Britse archeoloog John Marshall de bewaarde Prachtige veerdigste harappacultuur. In 1922 ontdekten de Britse archeologen de bewaarde Prachtige veerdigste harappacultuur. In 1922 ontdekten de Britse archeologen de bewaarde Prachtige veerdigste harappacultuur.

-2566 Cheops pyramide in Gizeh is af

-2100 Transport van koperen voorwerpen voor de eerste keer vanuit de Alpen

-1760 Babylonië wordt een koninkrijk

-1400 De Hittieten (Arabië) leren de eerste bar te bewerken en houden dit tot de val van 1200 geheim

-900 tot +500 Atlas kan beter
Het reizen van de Grieken als de Grieken en de Romeinen. De Grieken komen rond -800, tot een oecumene. De Grieken worden de Grieken en de Romeinen. De Grieken worden de Grieken en de Romeinen. De Grieken worden de Grieken en de Romeinen.

-500 Eerste melkveehouderij
De domesticatie van runderen is mogelijk lapland van de eerste melkveehouderij. De domesticatie van runderen is mogelijk lapland van de eerste melkveehouderij.

-480 Het paard in de strijd
In het huidige Centraal-Azië worden de Zwartste Zeevelden in de vijfde eeuw v. Chr. als een paard te rieden. De paarden worden als paard te rieden. De paarden worden als paard te rieden.

-450 Ontstaan van een stad uit gras.
De eerste steden, veldbouwvelden worden ontdekt. De eerste steden, veldbouwvelden worden ontdekt.

-29 Het 'Berenboek' en meelwerkboek
De eerste meelwerkboek. Het 'Berenboek' en meelwerkboek. Het 'Berenboek' en meelwerkboek.

vanaf -200 tot +500
Latifundia: agrobusiness toen al!
De Latifundia zijn grote landbouwbedrijven die in de derde eeuw v. Chr. op Sicilië ontstaan. De Latifundia zijn grote landbouwbedrijven die in de derde eeuw v. Chr. op Sicilië ontstaan.

vanaf -1500 Een klonterij suiker?
Suiker, noch van het rood van deet, is bekend. De Latifundia zijn grote landbouwbedrijven die in de derde eeuw v. Chr. op Sicilië ontstaan.

Plattelandsklassen
tijd · vers · 1 · 2 · 3 · 4 · 5 · 6 · 7 · 8 · 9 · 10 · 11 · 12

Oudheid
De tijd van de grote rijken (tot 300 v Chr.) & De tijd van de Grieken en Romeinen (tot 500 na Chr.)

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 2:

Tijdsband veeteelt Oudheid

Tijd van de Grote Rijken en de Grieken en Romeinen

suggesties van opdrachten/info bij deze praatplaat

E.T: 1.1 / 1.5 / 1.6 / 1.12 / 2.5 / 2.6 / 2.7 / 2.17 / 2.18 / 4.8 / 5.7 / 5.8 / 5.10 / 6.9 / 6.10 / 6.11 / 7

tweede en derde graad

- Verhalen bij de praatplaat: in Limburg werden verschillende Keltische goudschatten gevonden, blijkbaar allemaal van een zelfde periode, nl. tijdens de periode dat Romeinse legers door ons land trokken (1ste eeuw voor Ch.). Wellicht werden de gouden munten en juwelen door de Galliërs begraven om ze te vrijwaren voor hun plundertochten. De Keltische cultuur bloeide op door de uitvindingen van metalen gereedschappen en nieuwe landbouwtechnieken zoals de ploeg. Ze hadden slaven die werkten in mijnen en boerderijen. 1 slaaf zou 3 melkkoeien waard geweest zijn.
- Lees de tekst over Clunius (p. 39)
- Bezoek aan Gallo-Romeins museum in Tongeren: zie op www.galloromeinsmuseum.be met o.a. de Keltische goudschatten (schat van Ambiorix, Eburonen) gevonden in o.a. Heers en Beringen.
- Archeologisch park De Rieten in Wijshagen (Meeuwen Gruitrode) - Keltische begraafplaats: <http://toerisme.meeuwen-gruitrode.be/archeologisch-park-de-rieten>
- Bezoek aan het Thermenmuseum in Heerlen, dicht bij Maastricht zie op www.thermenmuseum.nl

DIGI-VERRIJINGEN:

- *Tekst Clunius bij latifundia (cirkel 1)*
- *Tekst: fragment uit Georgica van Vergilius vertaald door Ida Gerhardt (cirkel 2)*

CLUNIUS

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.

+500: De Franse keizer Clovis wordt gekroond. De kerstening van West-Europa kan zich overzetten.

+800: In de 8e eeuw veroveren de Franken het zuiden van Spanje. Alsdan wordt het gebied van de Ibeïsche halve eiland onder de controle van de Franken. De Franken worden de belangrijkste christelijke koninkrijken in de 8e eeuw. In 800 wordt Karel de Grote in Aken tot keizer van het Romeinse Rijk verklaard. Het is de laatste keizer van het Romeinse Rijk. Het is de laatste keizer van het Romeinse Rijk. Het is de laatste keizer van het Romeinse Rijk.

+900: In de 9e eeuw veroveren de Arabieren het zuiden van Spanje. Alsdan wordt het gebied van de Ibeïsche halve eiland onder de controle van de Arabieren. De Arabieren worden de belangrijkste christelijke koninkrijken in de 9e eeuw. In 900 wordt Karel de Grote in Aken tot keizer van het Romeinse Rijk verklaard. Het is de laatste keizer van het Romeinse Rijk. Het is de laatste keizer van het Romeinse Rijk.

+1000: Karel de Grote richt prinsbisdommen op in alle gebieden van de kloosters.

+1100: Het mondeling overgeleverde helderepoes 'Nibelungenlied' wordt in het middeleeuwse opgetekend.

+1200: De eerste versie van de 'Magna Carta' wordt opgesteld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

+1300: De eerste versie van de 'Magna Carta' wordt opgesteld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

+1400: De eerste versie van de 'Magna Carta' wordt opgesteld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

+1500: De eerste versie van de 'Magna Carta' wordt opgesteld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Uitvindingen in de duistere middeleeuwen
 Hoedijars, 12de eeuw
 Pantoffels, 12de eeuw
 De paarse en rode veld, 12de eeuw
 De paarse en rode veld, 12de eeuw

Schapenteelt troef
 De schapenteelt zorgt voor wol voor de Vlaamse kledingindustrie die in de 10de eeuw tot grote bloei komt. Het Vlaamse schap levert nu een belangrijke rol in de veld, Sint-Brugghe en Durrheim. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Aboijen en kloosters
 Aboijen en kloosters zijn van een belangrijk belang. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Herleven van de handel en het ontstaan van steden
 In de 11de eeuw doorkruist de eekworm van de eerste steden de geschiedenis van de wereld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Interessering van de reesteeit
 In de 12de eeuw doorkruist de eekworm van de eerste steden de geschiedenis van de wereld. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Toponimen, geschiedenis verhalen in plaatsnamen
 Woorden die verwijzen naar historische gebeurtenissen of personen worden vaak gebruikt in plaatsnamen. Het is de eerste versie van de 'Magna Carta'.

Middelleeuwen
 De tijd van romaniken, ridders en boeren (500 tot 1200 na Chr.) & De tijd van de steden (tot ca 1500 na Chr.)

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 3:

Tijdsband Middeleeuwen

Tijd van ridders, monniken en boeren, Tijd van steden

Suggesties voor opdrachten/info en uitstappen nav praatplaat

E.T: 1.1 / 1.6 / 1.22 / 2.2 / 2.3 / 2.5 / 2.6 / 2.7 / 2.8 / 2.17 / 2.18 / 3.7 / 4.1 / 4.2 / 4.4 / 4.8 / 4.13 / 5.7 / 5.8 / 5.9 / 6.2 / 6.3bis / 6.5 / 6.9 / 6.10 / 6.11 / 7

tweede en derde graad:

- Verhalen bij de praatplaat: bij de middeleeuwen stellen we ons een donkere en weinig dynamische periode voor. Maar in de landbouw doen zich een deel nieuwigheden voor. Zo worden er volop windmolens (maar vooral watermolens) gebouwd. Meestal zijn het molens om granen te malen.
- Bezoek aan een maalvaardige windmolen, bv. Stermolen met Molenhuisje in Hechtel - Eksel
- Kijk op www.grasspriet.be nr. 17 geschiedenis (mest/drieslagstelsel)
- Zoek deze woorden op en verklaar ze:
  - vroente, kouter, dries (in vele van onze straatnamen hoor je nog wat voor plek er was tijdens de middeleeuwen - geef voorbeelden van zo'n straatnamen.
  - braak, drieslagstelsel, potstal, nateelt
  - de volder, de wever, laken, scheerder (vele van onze familienamen gaan terug tot de middeleeuwse lakenindustrie - geef voorbeelden)
- <http://histoforum.net/getijdenboek/inleiding.htm>
Platen uit het getijdenboek van Duc du Berry om het leven en landbouw in Middeleeuwen te illustreren

DIGI-VERRIJKINGEN:

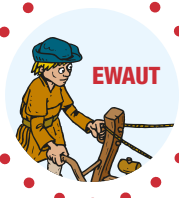
- *Tekst over Ewaut (cirkel 1)*
- *Bord graanmolen: Molenaarslatijn (cirkel 2)*

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.

+1500
+1600
+1700
+1750
+1800

1500-1600

onze streken 1480 (verzanding Zwin) tot 1584 (belg van Antwerpen)

Meer moorden te vullen.
Totaal een klein gebied van het Zwin wordt Antwerpen in de 15de eeuw een belangrijke haven. Het gebied wordt verwoest door de verandering van de Zwin. In 1584 wordt de Zwin afgesloten door de verandering van de Zwin. In 1584 wordt de Zwin afgesloten door de verandering van de Zwin.

1600-1700

Nederland 1600 tot 1700 Gouden Eeuw voor de Nederlanden

Tijdperk van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

+1500
+1600
+1700
+1750
+1800

1500-1600

1500-1600

Meer moorden te vullen.
Totaal een klein gebied van het Zwin wordt Antwerpen in de 15de eeuw een belangrijke haven. Het gebied wordt verwoest door de verandering van de Zwin. In 1584 wordt de Zwin afgesloten door de verandering van de Zwin.

1600-1700

Nederland 1600 tot 1700 Gouden Eeuw voor de Nederlanden

Tijdperk van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

Nieuwe tijd

Tijd van de grote ontdekkingen (vanaf 1500 na Chr.) & tijd van de vorsten (tot 1500 na Chr.)

1500-1600

Meer moorden te vullen.
Totaal een klein gebied van het Zwin wordt Antwerpen in de 15de eeuw een belangrijke haven. Het gebied wordt verwoest door de verandering van de Zwin. In 1584 wordt de Zwin afgesloten door de verandering van de Zwin.

+1508
Machiavelli begint aan de plattelandsbewerking van de Scipione Kapel in het Vaticaan

+1517
Maarten Luther start met zijn kerkelijke hervorming (protestantisme)

+1530
Francisco Pizarro veroverd het Inca-rijk in Peru, Zuid-Amerika.

Ontroerd en vervoerd als levend vee

Voor het eerste maal op plantages in Amerika worden vee diertjes vervoerd. Het vee wordt vervoerd in speciale vervoersmiddelen. Het vee wordt vervoerd in speciale vervoersmiddelen.

+1584
Willem van Oranje wordt vermoord door een Franse sluipmoordenaar

En Bruggheanse koe

In de 16de eeuw wordt de koe vervoerd door de slavenhandel en wordt de slavenhandel vervoerd. Het vee wordt vervoerd in speciale vervoersmiddelen.

1600-1700

Nederland 1600 tot 1700 Gouden Eeuw voor de Nederlanden

Tijdperk van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden. Het is de tijd van de Gouden Eeuw voor de Nederlanden.

1600-1700

1600-1700

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1600-1700

1600-1700

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1600-1700

1600-1700

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1700-1800

1700-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1750-1800

1750-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1750-1800

1750-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1750-1800

1750-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1750-1800

1750-1800

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

1800-1900

1800-1900

De Franse Revolutie breekt uit. Er wordt afgevaardigd met de afgevaardigden worden afgevaardigd en door-afgevaardigd.

Plattelandsklassen
dit tijd ludo te betrekken

Stinkend rijk worden in Vlaanderen

In de 18de eeuw ontstaat er een 'stinkend rijk' in Vlaanderen. Het is de tijd van de 'stinkende rijk' in Vlaanderen. Het is de tijd van de 'stinkende rijk' in Vlaanderen.

Braspartij met jacht

De 'braspartij' met jacht. Het is de tijd van de 'braspartij' met jacht. Het is de tijd van de 'braspartij' met jacht.

Klaren spel van de 'culture flamande'

Vanaf de 17de eeuw wordt het 'klaren spel' van de 'culture flamande'. Het is de tijd van de 'klaren spel' van de 'culture flamande'.

En Bruggheanse koe

In de 16de eeuw wordt de koe vervoerd door de slavenhandel en wordt de slavenhandel vervoerd. Het vee wordt vervoerd in speciale vervoersmiddelen.

Ontroerd en vervoerd als levend vee

Voor het eerste maal op plantages in Amerika worden vee diertjes vervoerd. Het vee wordt vervoerd in speciale vervoersmiddelen.

+1584
Willem van Oranje wordt vermoord door een Franse sluipmoordenaar

Plattelandsklassen
dit tijd ludo te betrekken

Nieuwe tijd
Tijd van de grote ontdekkingen (vanaf 1500 na Chr.) & tijd van de vorsten (tot 1500 na Chr.)

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 4:

Tijdsband Nieuwe tijd

Tijd van Ontdekkingsreizen

suggesties voor opdrachten/info/
uitstappen nav deze praatplaat

E.T: 1.1 1.6 / 1.14 / 1.16 /
1.24 / 1.25 / 1.26 / 2.5 / 2.7 / 2.8 /
2.17 / 2.18 / 3.2 / 4.4 / 4.8 / 4.11 /
4.12 / 4.13 / 5.6 / 5.7 / 5.8 / 5.9 /
5.10 / 6.9 / 6.11 / 7

tweede en derde graad

- Bezoek aan het Breugelmuseum in Peer: Pieter Breugel de Oude zou eventueel in Brogel (of Bree) geboren zijn. Hij wordt ook de Boeren-Breugel genoemd.
- Schilderij van Breugel: Terugkeer van de kudde - bespreek het verschil tussen de koe vroeger en nu www.khm.at, (bij *gemaeldegalerie > Ausgesuchte Meisterwerke > Niederländische Malerei 15. und 16. Jahrhundert*)
- Lees de tekst 'Stinkend rijk worden...' cirkel 1 op tijdsband
- Zie grasspriet Geschiedenis op www.grasspriet.be

DIGI-VERRIJKINGEN:

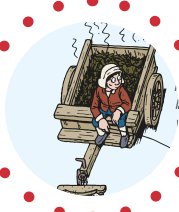
- *Tekst: Stinkend rijk worden (cirkel 1)*
- *schilderij van Breugel: Terugkeer van de kudde (cirkel 2)*

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.

1800 1810 1820 1830 1840 1850 1860 1870 1880 1890 1900 1910 1920 1930 1940 1950

Vlaanderen: 1800 – 1850
 Gouden vervaardigen, de
 Belgien breekt door.
 In de tweede helft van de
 19e eeuw wordt de landbouw
 geleidelijk naar de industriële
 productie omschakelen.
 De eerste stoommachines
 worden gebruikt in de
 textielindustrie.
 De landbouw wordt
 geleidelijk naar de industriële
 productie omschakelen.
 De eerste stoommachines
 worden gebruikt in de
 textielindustrie.

+1851
 Herman Melville
 schrijft zijn
 'Moby Dick'.

+1863
 Uitvinding van
 de rubber
 'Kraakol' in
 Soerabaja.

+1890
 Laatste gewicht
 tussen indianen
 en Amerikanen
 in 'Wounded Knee'.

+1903
 De eerste tour
 de Franse.

+1913
 Abstemment
 in België.

**Verenigde Staten van Amerika
 (1800 – 1940)**
 De oorspronkelijke 13 staten
 zijn verenigd tot de 48 staten
 van de Verenigde Staten van
 Amerika. De landbouw wordt
 geleidelijk naar de industriële
 productie omschakelen.
 De eerste stoommachines
 worden gebruikt in de
 textielindustrie.

Afrika 1880 tot 1945
 Het zwart continent een
 graaiert gepakt.
 Vanaf 1880 wordt Afrika, het
 grootste continentaal vasteland
 door West-Europese kolonisten.
 Elk volk zijn dat van de
 Afrikanen kwak. Leringbouw
 en Skarpey komen dicht door de
 jungle en wettigen land in
 de Belgische Congo.
 Wegen, telegraaflijnen, spoor en
 vliegvelden worden gebouwd om de
 natuurlijke rijkdommen uit dit
 continent weg te halen.

+1876
 Napoleon wordt
 Engelen en Pruisen
 in Waterloo.

Landbouw wordt wetenschap (1800 tot nu)
 In de 19e eeuw doet de wetenschap haar intrede in
 de landbouw. Lavoisier en van Liebig werken aan een
 productieproces voor kunstmest. Mendel aan de eerste
 stappen in de erfelijke leertheorie (genetica). Pasteur
 formuleert theorieën over micro-organismen en ziekte
 en methode om melk van bacteriën vrij te maken van
 ziektekiemen.
 De eerste landbouwvrouwen worden
 opgeleid. Productieprocessen worden geïntegreerd.
 Methoden wetenschappelijk te onderzoeken.

Maar Erabant trots op is ...
 In de 18de eeuw probeert de
 regering het erant te verscheiden
 met lichte, vriendelijke rassen.
 Ze willen vooruitgang geven zien maar.
 Weken op het veld. Een Erabant
 stempels in de Engelse 'Blackwell
 Black' die later 'Dons', vermoedelijk
 een verbeterde Vlaanderse gekruist met een Fries
 geld vervoerd aan de volgevoerde Erabander die naar
 alle uithoeken van de wereld wordt gekoort.
 Uiteindelijk wordt mechanische draad gebruikt. Nu richt
 het enkel nog op de afkeer van een Erabant's lichte.

Landbouwwet (1880-1900)
 In 1880 wordt de markt overspoeld met
 productieve tarwe en vee tot de VS. Een
 eerste landbouwwet wordt
 tot stand gebracht.
 Er wordt een akkoord met de
 landbouwwet (1880-1900).
 In 1880 wordt de markt overspoeld met
 productieve tarwe en vee tot de VS. Een
 eerste landbouwwet wordt
 tot stand gebracht.
 Er wordt een akkoord met de
 landbouwwet (1880-1900).
 In 1880 wordt de markt overspoeld met
 productieve tarwe en vee tot de VS. Een
 eerste landbouwwet wordt
 tot stand gebracht.
 Er wordt een akkoord met de
 landbouwwet (1880-1900).

De grote hongersnood (1843-47)
 In 1843-47 is het halfveel
 van de opname van de aardappel.
 In 1845 breekt de aardappelziekte
 uit. Aardappelen rotten in de velden.
 De hongersnood is ontstaan.
 Zeven akkers en schone schone
 kop op. In 1847 wordt het meest
 gemiddeld. Daar heren die miljoen
 mensen in nog eens een miljoen
 mensen overvloedige schepen
 naar het land van de
 Verenigde Staten.

**Tussen twee wereldoorlogen
 het interbellum (1919 tot 1939)**
 De vestiging in de ontgint
 kolonien. Vlaanderen heeft
 het zwart. België, vanaf 1920, een
 exporteur van steen en over het
 oorspronkelijk. De start van de
 wetenschappelijk kan beginnen.
 Maar dan staat de economische crisis toe
 om te koop. Kruisveld weg.
 In 1919 wordt de eerste
 politiek voor graan en vee
 in België en Nederland.
 Weer thuis en oorspronkelijk.

Plattelandsklassen
 altijd te zien in België

Nieuwste tijden
 De tijd van de kolonien, 1880 tot 1945

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 5:

Tijdsband Nieuwste Tijden (1800 tot 1945)

Tijd van de Volkeren

suggesties voor lesactiviteiten, info,
n.a.v. de praatplaat

E.T.: 1.1 / 1.6 / 1.19 / 2.5 / 2.17 /
2.18 / 4.4 / 4.9 / 5.7 / 5.8 / 5.9 /
5.10 / 6.2 / 6.3bis / 6.9 / 7

achtergrondinfo voor de leerkracht:

- <http://www.hetvirtueleland.be/cag/exhibits/show/loonwerk>
opkomst van landbouwmachines en evolutie naar de huidige loonwerkers
- <http://www.hetvirtueleland.be/cag/exhibits/show/landbouw-1750-1880>
meer achtergrondinfo over deze periode
- <http://www.hetvirtueleland.be/cag/exhibits/show/belgisch-trekpaard>
over de geschiedenis en het belang van het Belgisch trekpaard
http://www.vlaamsbrabant.be/binaries/publicatie-inspiratiegids-groote-oorlog-2014_tcm5-96740.pdf onder andere over wat mensen aten tijdens de Wereldoorlog van 14-18

eerste graad:

- Maak kennis met de overlevingslandbouw voor twee wereldoorlogen in het prentenboek 'Alles voor een pannenkoek' van Erik Carle.

tweede en derde graad:

- Laat de kinderen een PwPt in elkaar steken over
  - de wetenschapper Louis Pasteur,
  - de ontdekkingsreiziger Stanley,
  - over de Irish Famine (Hongersnood) in de 19de eeuw
  - over het Brabants trekpaard,
  - ...
- Breng een bezoek aan de oorlogstuin in 't Grom (Sint-Katelijne-Waver) - Wat werd er gegeten tijdens de oorlog? - info in het boek 'Nieuwe meesters, magere tijden' van Diane De Keyser met getuigenissen
- Laat kinderen opzoeken wat de hongerwinter in 1944/45, vooral voor onze Noorderburen, inhield. Wat zijn rantsoenbonnen, zwarte markt, gaarkeukens, voedseldroppings, hongertochten? Waaruit bestond een maaltijd in de hongerwinter? tijdens de oorlog? (lees ook 'De Hongerwinter' van D. Barnouw)
- Uitwijden over de Ierse Hongersnood (Irish Famine) kan met grasspriet Aardappel op www.grasspriet.be

DIGI-VERRIJKINGEN:

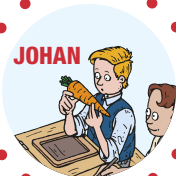
- prentenboek voor een pannenkoek' van Erik Carle (overlevingslandbouw in de kijker) https://www.youtube.com/watch?v=L0vbPr_0_2M (cirkel 1)
- Pop-up tekst Johan (op de schoolbank) (CIRKEL 2)

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

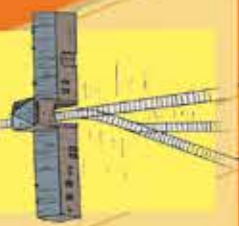
Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.

+1946
Het Boese Lager bezigt 7500 stervende en gekwamen mensen uit het concentratiekamp van Auschwitz.

+1962
Cuba richt een nucleaire kerncentrale op. Dit is de eerste kerncentrale ter wereld die wordt gebruikt voor elektriciteit.

+1968
Jaar van de Prinsjesmilities, de strijd van hippies en flower power-beweging.

+1973
Invoering van de Amerikaanse oliecrisis, waardoor de wereldwijde olieprijs stijgt.

+1989
De Berlijnse Muur komt ten val. Het einde van de Koude Oorlog.

+2001
Aanslag op de WTC-torens in New York door militanten van Al-Qaida.

Voortdurende vernieuwing

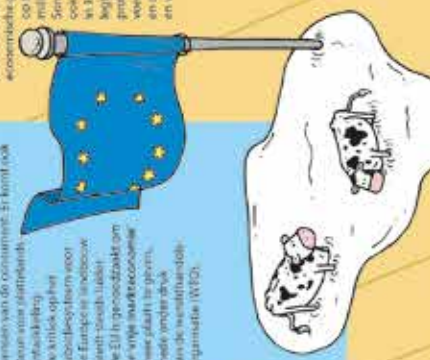
Na 1945 zijn er veel heel recente ontwikkelingen komen de veehouderij zoals mechanisch melken, kunstmatige inseminatie en de kunst van de melkveehouderij. Ook worden er steeds meer verbeteringen aan stabielheidsringen, varfaktoren, van ventilatie, maar ook aan mestopslag en mestbeheersing. Het melkmeisje wordt steeds meer een professionele landbouwer.

Onze tijd
naaf 1945

Europa (1950 - nu)

Europa en zijn landbouw. In 1950 zijn er veel heel recente ontwikkelingen komen de veehouderij zoals mechanisch melken, kunstmatige inseminatie en de kunst van de melkveehouderij. Ook worden er steeds meer verbeteringen aan stabielheidsringen, varfaktoren, van ventilatie, maar ook aan mestopslag en mestbeheersing. Het melkmeisje wordt steeds meer een professionele landbouwer.

Groenen aan vernieuwing

In 1962 brengt de bioloog Rachel Carson 'Silent Spring' uit waarin ze aantoont dat pesticiden (DDT) in de voedselketen terechtkomen en zo de ecologische systemen aantasten. In 1972 verscheft het rapport Groenen aan de Groer van de Club van Rome economische groei en de gevolgen ervan op het milieu. Vanaf nu staat milieubescherming op de politieke agenda. Soms worden veranderingen ook verlangd. Zo schaft men in 1999, de natuurwet op en in 2003 de wetgeving af. Rond 2009 zijn de meest acute problemen in de veehouderij het melkveehouderschap (BSE - en droogkruis) en overgewicht (varken en vogels).

Oost-Europa (1917 - 1991)

De meeste landen in Oost-Europa zijn in 1917-1991. De meeste landen in Oost-Europa zijn in 1917-1991. De meeste landen in Oost-Europa zijn in 1917-1991.

Belgische paradigma's van de moderne veehouderij

België is nu een landbouwland. Het heeft een lange traditie van veehouderij. Het heeft een lange traditie van veehouderij.

Landbouw verbreedt en verduurzamt

Landbouw verbreedt en verduurzamt. Het heeft een lange traditie van veehouderij. Het heeft een lange traditie van veehouderij.

Globalisering

Globalisering. Het heeft een lange traditie van veehouderij. Het heeft een lange traditie van veehouderij.

Plattelandsklassen
altijd tijd voor de natuur

LA ZUIVEL:

Praatplaat deel 6: Tijdsband-Onze Tijd (vanaf 1945)

Suggesties info en lesactiviteiten voor
tweede en derde graad

E.T.: 1.1 / 1.6 / 1.17 / 1.18 /
1.19 / 1.22 / 1.23 / 1.24 / 1.25 /
1.26 / 2.2 / 2.3 / 2.5 / 2.7 / 2.14 /
2.17 / 2.18 / 3.2 / 4.13 / 5.7 / 5.8 /
5.9 / 5.10 / 6.2 / 6.9 / 6.11 / 7

achtergrondinfo voor de leerkracht:

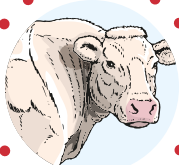
- Landbouwverbreding en innovatie: meer info op <http://www.innovatiesteunpunt.be/>
- Europa en plattelandsontwikkeling: meer info op <http://lv.vlaanderen.be/nl/landbouwbeleid/plattelandsontwikkeling>

tweede en derde graad:

- Leerlingen geven bevindingen bij de meest recente landbouwcijfers
  - wat kunnen ze concluderen als ze deze landbouwcijfers zien?
  - kies een tabel en zet deze om in een grafiek of staafdiagramzie bij www.statbel.fgov.be en zoek naar de publicatie 'kerncijferslandbouw'
- Interview met landbouwers (jong en oud) over de toekomst van onze landbouw + voorbereiding van de vragen of nodig (een) landbouwer(s) uit om, in de klas, te spreken over de huidige en toekomstige landbouw: hoe ziet die er voor hem uit?
- De leerlingen moeten de afgeprinte tijdsbandplaten in de juiste volgorde leggen
- Ligt jullie school in de stad? Is er een stadslandbouwproject in de buurt: een CSA - boerderij (zelfoogst), een stadsimker, een samentuin of een knappe schooltuin? Ga eens op bezoek.
- Begin met je eigen stadslandbouwproject en start met een schooltuin! Zie op: <http://www.landelijkegilden.be/Home/Schooltuin>

DIGI-VERRIJKNINGEN:

- *Tekst: Ontstaan Belgische Witblauw ras (cirkel 1)*
- *Tekst over Laura (cirkel 2)*

Uitleg bij het lezen van de tijdsband-borden:

Teksten in geel kader: enkele belangrijke momenten/feiten die zich in deze periode voordeden

Teksten in blauw kader: enkele fenomenen, toestanden en evoluties die zich in deze zelfde periode voordoen maar zich afspelen in verschillende delen van de wereld

Losse teksten: feiten, fenomenen en gebeurtenissen die zich afspeelden doorheen deze periode die belangrijk zijn wat betreft landbouw en veeteelt.